

Riskienhallinta ja yhtiöoikeudellinen sääntely, yhteiskuntavastuu ja corporate governance (seminaari case 6)

Markkinoiden juridinen toimintaympäristö

Tiina Ojala

21.1.2015

Tiina Ojala

OTK/OTM, LL.M., KTM, KTT-koulutettava

Tiina.2.ojala@aalto.fi

**Käytännön kokemusta kädet savessa ja saappaat jalassa
vuodesta 2005 alkaen:**

- Lakiasioiden ja liiketoiminta-alueen johtamista kahdessa pörssiyhtiössä (General Counsel, aluepäällikkö)
- Lakipalveluita ja yrityskauppoja konsultointiyrityksessä ja omassa yrityksessä

Päivän menu

1. Riskienhallinta oikeudellisesta näkökulmasta
2. Oikeudellinen riski ja käytännön esimerkkejä
3. Oikeudellisen riskienhallinnan keinoja

Alkulämmittely!

Miksi sinä palkkaisit itsesi yrityksen lakiasiantuntijaksi ja maksaisit siitä vielä palkkaa itsellesi?

Yksi ehdotus

- **Kehittää liiketoimintaa ja tuottaa lisäarvoa liiketoiminnalle omalla erityisosaamisellaan (oikeus)**
- **Vastaa oikeudellisesta riskienhallinnasta**

1. Riskienhallinta oikeudellisesta näkökulmasta

“When written in Chinese, the word crisis is composed of two characters. One represents danger and the other represents opportunity.” - John F. Kennedy

1. Riskienhallinta yhtiölainsäädännössä (1/3)

OYL 1:5 §: Toiminnan tarkoitus

Yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin. (*"The business of business is business."*)

... Toisaalta

OYL 1:8 §: Johdon tehtävä

Yhtiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä yhtiön etua.

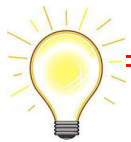

⇒ Käytännössä voiton tuottaminen on jatkuvaa tasapainottelua riskien ottamisen ja riskienhallinnan välillä

1. Riskienhallinta yhtiölainsäädännössä (2/3)

- Suomen laissa ei ole nimenomaista säädöstä hallituksen (tai muun toimielimen) velvollisuudesta tehdä riskienhallintaa.
- Lain säädökset ja lakia alempi ohjaava sääntely (soft law) koskevat lähinnä riskeistä raportointia
 - Esim. arvopaperimarkkinalaki ja kirjanpitolaki

⇒ Riskienhallinta on osa hallituksen velvollisuutta valvoa yhtiön sisäistä toimintaa (yleistoimivalta, OYL 6:6.2 §).

1. Riskienhallinta yhtiölainsäädännössä (3/3): Hallituksen vastuu

- Hallituksen toiminta riskienhallinnassa ja toisaalta riskienhallintatehtävän laiminlyönti arvioidaan hallituksen huolellisuusvelvoitteen perusteella (OYL 1:8 §).
- Riskienhallintaa koskevat lakia alempitasoiset säännökset tarkentavat sitä, millaista huolellisuutta hallitukselta edellytetään. Itsesääntelyn, kuten esimerkiksi hallinnointikoodin rikkominen ei rinnastu OYL:n rikkomiseen.

- ⇒ Mikäli liiketoiminnassa otettu riski realisoituu, johto ei automaattisesti ole korvausvastuussa eikä johdon oleteta suoraan toimineen huolellisuusvelvoitteen vastaisesti.
- ⇒ Vahingonkorvausvelvollisuutta ei ole, mikäli johto on tehnyt päätökset olosuhteisiin nähden asianmukaisen harkinnan ja selvityksen pohjalta (nk. "*Business judgment rule*")

2. Oikeudellinen riski

- **Operatiivinen riski**
 - Liittyy yrityksen jokapäiväiseen toimintaan, järjestelmiin, henkilöstöön tai prosesseihin tms.
 - Liittyy kaikkeen yrityksen toimintaan ja toimintoihin (HR, talous jne)
- **Riski tappiosta – usein negatiivinen vaikutus:**
 - Vahingonkorvausvastuu
 - Sopimussakot
 - Rikosoikeudellinen vastuu, oikeudenkäynnit
 - Mainetappiot
- **Positiivinen oikeudellinen riski?**
 - Voiko oikeudellinen riski olla positiivinen?
 - Oikeudellinen riskienhallinta liiketoiminnan suunnittelun ja kehittämisen työkaluna?

Yrityksen myyntisopimuksen sopimusehdot:

- Yrityksen liiketoimintapäällikkö on saanut myytyä ison kaupan uudelle asiakkaalle. Päällikkö solmii asiakkaan kanssa palvelusopimuksen. Asiakas halusi sopimuksesta poistettavaksi vahingonkorvausvastuuta koskevan euromääräisen enimmäisrajoituksen. Päällikkö suostui tähän konsultoimatta yrityksen lakimiestä; onhan kysymyksessä kuitenkin niin iso ja tärkeä diili.
- Oikeudellinen riski?
 - Rajoittamaton vahingonkorvausvastuu
 - Imagotappiot
- Kuinka hallita riskiä?
 - Riittävän yksinkertainen sopimusprosessi osaksi yrityksen johtamisjärjestelmää
 - Lakikoulutukset liiketoiminnan ihmisille => perusymmärrys kaikille

Oman henkilöstön väärinkäytökset

- Konsulttiyrityksen manageri kertoo perjantai-illan juhlissa kavereilleen, että iso tunnettu pankki on heidän asiakkaansa ja millaisia toimeksiantoja on pankille tehty.
- Oikeudellinen riski?
 - Sekä asiakkaan että työnantajayrityksen salassa pidettävän tiedon ilmaiseminen => sopimussakot, korvausvastuu, managerille henkilökohtaiset sanktiot
 - Imagotappiot
- Kuinka hallita riskiä?
 - Käytännönläheisten eettisten ohjeiden laatiminen, jalkauttaminen ja valvominen
 - Väärinkäyttöön on puututtava!

Muutokset yrityksen toimialan lainsäädännössä

- Yritys toimii yksityisessä terveydenhoidossa, jossa useista hoidosta kuluttaja-asiakas on saanut osaksi KELA-korvausta. Lakimuutoksen myötä KELA-korvaukset poistuvat kokonaan.
- Oikeudellinen riski?
 - Yritys (ja sen lakiosasto) ei seuraa ja huomaa lakimuutosta ajoissa ja liikevaihto romahtaa.
- Kuinka hallita riskiä?
 - Yrityksen lakiasiantuntijoiden tulisi olla tarpeeksi syvällä itse liiketoiminnassa ja ymmärtää sitä. Mukana esimerkiksi johtoryhmässä tm. toimielimessä.

3. Oikeudellisen riskienhallinnan keinoja

<p>Laillisuusvalvonta (compliance)</p> <p>- “Ensuring that the requirements of laws, regulations, industry codes and organisational standards are met.”</p> <ul style="list-style-type: none">- Ohjeistus- Koulutus- Seuranta ja puuttuminen	<p>Yrityksen eettiset ohjeet</p> <p>- Peruslakiohjeistukset osaksi yritystason ohjeita</p>	<p>Yrityksen yhteiskuntavastuu ja vastuullisuusohjelmat</p>
<p>Yrityksen (sertifioitu) johtamis-/laatu järjestelmä</p>	<p>Ennakoiva oikeus</p> <p>Juristi mukaan strategiseen suunnitteluun</p>	<p>Liiketoiminnasta ja liiketoiminnan ihmisistä kiinnostunut juristi</p>
<p>?</p>	<p>?</p>	<p>?</p>